

ПЕРЕДУМОВИ ВХОДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Валентина Попова,
доктор економічних наук, професор,
провідний науковий співробітник
лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання,
Інститут професійної освіти НАПН України,
<http://orcid.org/0000-0001-8931-8880>

Анотація. Запровадження державно-приватного партнерства є однією з ланок реформування освіти, механізмом активної інтеграції системи професійної (професійно-технічної) освіти у соціальну структуру громад та наближення навчання до світових стандартів. Професійну освіту слід розглядати як ланцюг взаємодії між приватним бізнесом, державою та освітніми закладами. Ефект від запровадження державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти полягатиме не лише в економії коштів сукупного бюджету, але й у підвищенні ефективності системи освіти.

Ключові слова: професійна освіта, державно-приватне партнерство, соціальна структура громад, здобувач освіти, заклад освіти.

PREREQUISITES FOR ENTRY OF VOCATIONAL EDUCATION INTO THE SYSTEM OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN UKRAINE

Valentyna Popova,
Doctor of Sciences in Economics, Professor,
Leading Researcher of the Laboratory
of Foreign Systems of Vocational Education and Training,
Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine

Abstract. The introduction of public-private partnership is one of the links in education reform, a mechanism for active integration of the system of professional (vocational) education in the social structure of communities and bringing education closer to world standards. Vocational education should be seen as a chain of interaction between private business, the state and educational institutions. The effect of the introduction of public-private partnership in the field of professional (vocational) education will be not only to save the total budget, but also to increase the efficiency of the education system.

Keywords: vocational education, public-private partnership, social structure of communities, education applicant, educational institution.

Методологічна основа дослідження передумов входження професійної (професійно-технічної) освіти (далі: П(ПТ)О) у систему державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні ґрунтується на зарубіжному досвіді. У документі ООН з відповідної тематики наголошується на необхідності "... переконатися, що ДПП забезпечують співвідношення ціни та якості." Для цього «Перед початком реалізації проекту важливо провести повний аналіз витрат і вигод» (United Nations Economic Commission for Europe. 2008, с.60).

Метою даного дослідження є аналітичне дослідження зв'язку видатків на ПШТО в Україні з її ключовими параметрами впродовж 2002-2020 рр. При цьому важливо враховувати, що на цей зв'язок вплинули загальні зміни в українській економіці у сполученні зі змінами відповідних адміністративних та інституційних механізмів. Зміни загального стану української економіки зазнали глобальних негативних впливів фінансово-економічної кризи 2008 р. і пандемії COVID-19. Анексія Криму і окупація частини території Донеччини також мали негативні наслідки для економіки України. Зміни адміністративних та інституційних механізмів в Україні пов'язані з децентралізацією влади. Заходи з реформування місцевого самоврядування мали безпосередній вплив на систему П(ПТ)О.

Методика даного дослідження побудована з урахуванням впливу обох груп змін. Перша з зазначених змін враховує знецінення національної валюти шляхом перерахунку фактичних статистичних даних до цін останнього року (Попова, & Парфенцева, 2008). Друга – диверсифікацію сукупних видатків між державним і місцевими бюджетами (Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, 2014).

У період 2002-2020 рр. сума сукупних видатків на П(ПТ)О за фактичними даними зросла більше, як у 15,7 рази, а у порівняльних цінах 2020 р. це зростання складає 6,66%. (Розрахунки видатків виконано відповідно до даних інформаційно-аналітичного збірника «Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність» (2021). Тобто, можна констатувати, що, попри глобальні негативні впливи на українську економіку, відповідних змін у сукупних видатках на П(ПТ)О не спостерігається. Структурні пропорції сукупних видатків на П(ПТ)О у цей період зазнали суттєвих змін. У 2002 р. частка видатків з державного бюджету становила 95,75%, а з місцевих, відповідно, – 4,25%. У 2020 р., картина змінилась на протилежну: з державного – 3,41%, а з місцевих – 96,59%.

Визначальні кількісні показники системи П(ПТ)О у цей період характеризуються негативними змінами. Кількість закладів, після незначного зростання у 2004-2008 рр., загалом зменшується: від 962 у 2002 р. до 711 у 2020 р., тобто, більше як на чверть (26,1%). Статистика кількості учнів у цих закладах демонструє ще більш негативні зміни. У 2004-2020 рр. цей показник стабільно скорочується: з 507,3 до 246,9 тис., учнів. Загалом усереднений показник кількості учнів у одному закладі скоротився у 1,5 рази (Заклади професійної (професійно-технічної) освіти, 2005).

Такий стан речей виглядає парадоксальним з декількох причини. По-перше, суто прагматично, за незмінних сукупних видатків зазначені кількісні показники мали залишатись, принаймні, незмінними. По-друге, не спостерігається логіка наслідків наведених змін структури видатків. Наслідком переорієнтації видаткового навантаження на місцеві бюджети мало бути більш ретельне відстеження ефективності їхнього використання. Адже система П(ПТ)О безпосередньо пов'язана з працевлаштуванням, спрямованість якого на місцевому рівні має бути цілком конкретизована у реальних робочих місцях. Натомість спостерігається не ескалація, а скорочення системи підготовки кваліфікованої робочої сили. Причиною такого стану речей може бути відсутність належного зв'язку системи П(ПТ)О з потребами реальної економіки.

Закордонний досвід свідчить, що орієнтиром вирішення подібної проблематики є налагоджування державно-приватного партнерства. Низка розвинених країн світу (Велика Британія, Ізраїль, Німеччина, Туреччина)

демонструють позитивні приклади запровадження ДПП. Більш того, країни які, як і Україна, перебувають на етапі трансформації командної економіки у ринкову (Грузія, Азербайджан, Казахстан) розглядають можливості ДПП як один із дієвих шляхів побудови конкурентної економіки.

Конкретизація даного положення стосовно сфери професійної (П(ПТ)О в Україні потребує вирішення низки методологічних питань. У системі освіти загалом, а особливо у професійній освіті, таке партнерство має значення з огляду на прямий зв'язок забезпеченням зайнятості на відповідному до потреб сьогодення рівні кваліфікації. Тут зосереджена єдність державних і приватних інтересів. Система професійної освіти забезпечує не лише трудовий капітал економіки, але й гідний соціальний статус кожного громадянина.

Запровадження ДПП у П(ПТ)О може стати однією з ключових ланок реформування освіти, механізмом активної інтеграції системи професійної (професійно-технічної) освіти у соціальну структуру громад та наближення навчання до світових стандартів.

Ефект від запровадження ДПП у сфері професійної (професійно-технічної) освіти полягатиме не лише в економії коштів сукупного бюджету, але й у підвищенні соціальної ефективності. Професійну освіту слід розглядати як ланцюг взаємодії між приватним бізнесом, державою та освітніми закладами, що відіб'ється на поліпшенні підготовки кадрів для робітничих професій, покращенні їхньої престижності та загальній інвестиційній привабливості України.

Список використаних джерел:

United Nations Economic Commission for Europe (2008). Guidebook on Promoting Good Governance In Public-Private Partnerships. United Nations, New York and Geneva. URL: <http://www.unece.org/index.php?id=2147>

Попова, В. В., & Парфенцева, Н. О. (2008). Зімкнення рядів динаміки ВВП для статистичного аналізу національної економіки. *Статистика України*, 4, 46-51.

Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність: інформаційно-аналітичний збірник (2021). *МОН України*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2021/19.08/Inform.zbirnyk-Osv.v.nezalezhniy.Ukrayini/Inform.zbirnyk-Osv.v.nezalezhniy.Ukrayini.17.08-1.pdf>

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (2005). *Ukrstat.org: Державна Служба Статистики України*. URL: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/ptu_u.html